

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2024.33.12>

Sandra ŚCIERANKA

<https://orcid.org/0000-0002-7814-4288>

Uniwersytet Rzeszowski

e-mail: keti@ur.edu.pl

Znaczenie powołania i pasji wobec powinności w zawodzie nauczyciela*

Streszczenie

Niniejszy artykuł to pochylenie się nad takimi zagadnieniami, jak: powołanie, pasja i powinności, które stanowią esencję codzienności szkolnej. Kwintesencją rozważań jest korelacja zachodząca pomiędzy powołaniem i pasją, są to bowiem konstrukty wzajemnie się uzupełniające, które jedynie w połączeniu tworzą istotę nauczycielstwa, ale również skuteczne narzędzie wobec wyzwań, trudności, a także wielości powinności, które stoją przed nauczycielem. Ponadto powołanie i pasja to obszary wskazujące na pełne zaangażowanie i świadomość misji, jednocześnie umożliwiające profesjonalne i rzetelne realizowanie podstawowych powinności, tj. opiekuńczych, dydaktycznych oraz wychowawczych, bez względu na nieustanne zmiany zachodzące w każdej płaszczyźnie życia, zwłaszcza edukacyjnej. Nauczyciel z powołaniem i pasją nie postrzega swoich obowiązków w kontekście pracy instytucjonalnej, lecz jako źródło spełnienia osobistego i zawodowego.

Słowa kluczowe: nauczyciel, powołanie, pasja, powinności.

Wprowadzenie

Zawód nauczyciela to jeden z najstarszych zawodów na świecie, który od wielu lat jest obszarem zainteresowania zarówno wśród pedagogów, psychologów, filozofów, jak i w płaszczyźnie politycznej. Pomimo tego, że systemy edu-

* Artykuł powstał na bazie fragmentów przygotowywanej pracy doktorskiej na temat: *Powołanie a powinności nauczycieli w szkole podstawowej*, pod kierunkiem dr. hab. Wojciecha Walata, prof. UR w Instytucie Pedagogiki Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego w latach 2021–2024.

kacyjne różnią się między sobą na tle różnych zakątków świata, to jednak niezmiennie pozostaje stwierdzenie, iż rola nauczyciela to jeden z priorytetowych aspektów całej edukacji, dobre zaś kształcenie i prawidłowe wychowanie to niewątpliwie dzieło dobrego nauczyciela, czyli nauczyciela z powołania (Kozak, 2009, s. 158). Ponadto, mówiąc o nauczycielu, często kierujemy uwagę na ideał, pod którym nauczyciel kryje się jako

człowiek wysoko zaawansowany w poznawaniu, rozumieniu i wartościowaniu stosunków panujących na świecie, przede wszystkim w świecie społecznym, w procesach kształcenia i wychowania, a zarazem w twórczym kształtowaniu tych stosunków (Okoń, 1998, s. 370).

Warto także podkreślić, że obok sformułowania nauczyciel często można również spotkać się z określeniem „nauczycielstwo”. Jest ono definiowane jako zawód kierujący się wartościami, których esencją jest dokonywanie zmian składających się najpierw z rozwijania uczniów, rezultatem zaś staje się rozwijanie społeczeństwa jako całości (Day, 2008, s. 37).

Wobec tego rodzi się pytanie: co to znaczy być dobrym nauczycielem? Jest to pytanie, które stanowi źródło licznych rozważań wielu naukowców. Często mówi się, iż nauczyciel, aby stać się efektywnym organizatorem przestrzeni edukacyjnych, jak i realizatorem zadań w obszarach najważniejszych procesów dydaktyczno-wychowawczych, powinien spełniać pewne kryteria umożliwiające wykonywanie obowiązków szkolnych, składające się nie tylko z merytorycznego przygotowania wynikającego z ukończenia odpowiedniego kierunku studiów, lecz także pewnych cech interpersonalnych, jak również typów kompetencji, inaczej mówiąc – zdolności czy gotowości do wykonywania zadań. Jednakże w obliczu dokonujących się przemian społeczno-kulturowych praca nauczyciela staje się coraz trudniejsza. Nie wystarcza zatem przygotowanie merytoryczne, chęć pracy w szkole czy opanowanie technik umożliwiających prawidłowe prowadzenie lekcji.

Współczesny świat kształtuje nowe orientacje nie tylko wobec szkoły, ale przede wszystkim wobec funkcji nauczyciela, kolokwialnie mówiąc – bycia po prostu nauczycielem. Jednocześnie proces ten staje się punktem wyjścia do zastanowienia się nad tym, co czyni daną osobę dobrym, rzetelnym, a przede wszystkim skutecznym nauczycielem w wykonywaniu codziennych szkolnych obowiązków. Niewątpliwie to coś, co nadaje sens, motywację i siły do pokonywania codziennych trudności, co czyni danego nauczyciela *dobrym*, to powołanie do zawodu i osobista pasja.

Słowo *powołanie* etymologicznie wywodzi się z j. łacińskiego – *vocatio, vocare, vox* w dosłownym tłumaczeniu oznacza ‘wołanie’, ‘głos’. Ma ono jednakże wiele znaczeń, co wynika m.in. z rodzaju literatury, w której używa się owego pojęcia, np. w kontekście *powołania do życia*, czy roli życiowej, a więc przestrzeni, do której zostało się *powołanym* (Reber, 2008).

Z pewnością pojęcie powołania częściej spotykane jest w literaturze teologicznej, niemniej jednak zajmuje również istotne miejsce w rozważaniach w stosunku do zawodów społecznych, takich jak lekarze czy pracownicy socjalni, a przede wszystkim – nauczyciele. Wykonywana przez nich praca w całości koncentruje się bowiem na drugim człowieku, nie tylko na jego potrzebach, ale i na jego wyjątkowości oraz indywidualności. Profesja nauczycielska jest w tym względzie niezwykle znacząca, albowiem podmiotem działań jest dziecko, a więc wrażliwa istota rozumna, w pełni otwarta na „lekcję życia” oraz wszelkie wartości, które będzie przekazywał nauczyciel.

Słownik pedagogiczny definiuje powołanie jako przekonanie o predyspozycjach, zdolnościach bądź jako dar do realizowania określonej funkcji, z uwzględnieniem także gotowości do poświęceń oraz trudu (Kupisiewicz i Kupisiewicz, 2009, s. 140). Zważywszy na nieustannie zmieniające się społeczeństwo oraz zmianę w postrzeganiu osoby nauczyciela przez uczniów i ich rodziców – nauczyciel stoi przed nowymi wyzwaniami, które otwarcie można określić jako formy weryfikacji trafności obranej ścieżki zawodowej.

David T. Hansen postrzega pracę nauczyciela jako powołanie oraz złożony proces, składający się z osobistego oraz moralnego zaangażowania w kształtowanie zarówno rozumu, jak i wnętrza ucznia. Ponadto

osoba z powołaniem sprawuje rolę nauczyciela w lepszy sposób niż ta, dla której jest to jedynie praca zawodowa, nawet jeśli pod innymi względami nie będzie między nimi różnic [...] i z większą łatwością, szeroko i dynamicznie, wpływa na swoich uczniów [...]. Kiedy służba publiczna, którą jest nauczanie, jest też powołaniem, pełniącą ją osoba może doświadczyć osobistego spełnienia [...] (Hansen, 2001, s. 94–96).

Przytoczona opinia potwierdza fakt, iż praca nauczyciela z powołania to coś więcej niż tylko instytucjonalne realizowanie powierzonych obowiązków. Osoby, które odnalazły w sobie powołanie do danego zawodu, mówiąc potocznie – kochają to, czym się zajmują, albowiem to ich uszczęśliwia. Nauczyciel z powołaniem do nauczania nie zraża się przeciwnościami, nieustannie poszukuje nowych metod przekazywania wiedzy, po to, aby w najbarwniejszy i zrozumiały sposób, na ile to możliwe, wiedzę tą dzielić się z uczniami – robi to, w czym naprawdę czuje się spełniony (Kaczmarczyk, Kątny, 2010, s. 1–12).

Istotne jest również to, że postawa nauczyciela ma wpływ na całą edukację ucznia. Dlatego tak ważne jest, aby osoba pełniącą rolę nauczyciela nie była przypadkowa, a jej praca nie była wykonywana tylko jako obowiązek do spełnienia, lecz jako przyjemność i wyzwanie.

Zawód nauczyciela związany jest z ogromną odpowiedzialnością, jednakże bycie dobrym nauczycielem to nie tylko wyuczenie technik prawidłowego nauczania – czymże bowiem jest sama technika wykonywania określonych działań bez posiadanych predyspozycji? Na bycie dobrym nauczycielem składa się wiele czynników, priorytetową rolę odgrywa jednak – wielokrotnie już wspomniane –

powołanie. Fiński pedagog M. Haavio wyszczególnił trzy najistotniejsze cechy dobrego nauczyciela:

- swobodę pedagogiczną – przez którą rozumiał umiejętność doboru najlepszego sposobu przekazania wiedzy dostosowanej do każdego ucznia;
- zamięłowanie pedagogiczne – będące wewnętrzną, instynktowną troską przejawiającą się chęcią udzielania pomocy, otaczania wsparciem, zrozumieniem i ochroną;
- świadomość zawodową – całkowite oddanie się pracy, która niesie ze sobą wewnętrzne poczucie spełnienia, przestrzeń umożliwiającą realizowanie celów oraz odczuwaną satysfakcję (za: Day, 2008, s. 32).

Odkrycie powołania bezsprzecznie związane jest z poznaniem samego siebie, własnego „ja”, swoich zainteresowań, zdolności czy cech, a następnie świadomym urzeczywistnieniem w konkretnej przestrzeni życia, w możliwie najbardziej profesjonalny sposób. Ponadto świadomość zawodowa, charakteryzująca dobrego nauczyciela – nauczyciela z powołania – odnosi się także do zidentyfikowania tożsamości zawodowej.

Jak już wspomniano, nieodłącznym elementem powołania jest zawodowa pasja. Co ona oznacza? Interpretację należy formułować w kontekście definicji słownikowej – pasja to intensywne i namiętne utożsamianie się z czymś, umiłowanie danej płaszczyzny w życiu (Wiśniakowska, 2004, s. 705). Według Wincen-tego Okonia (1998) – pasja stanowi silne i intensywne zamięłowanie konkretną przestrzenią życia, która wraz z rozwojem i kształtowaniem się osobowości nieustannie wzrasta; jest to rosnące zamięłowanie, które dotyczy zarówno czynów, jak i myśli, przeradza się w pasję. (za: Woźniak-Krakowian, 2013, s. 119).

Można ją określić w dwojaki sposób: jako coś, co bezpośrednio można odkryć, ale także jako czynnik wspierający, gdy w szkolne obowiązki zaczyna wkradać się rutyna i monotonia.

To właśnie nauczycielskie pasje pomagają nauczycielom i uczniom uniknąć powolnej śmierci wśród „mnóstwa roboty” – rytualnej realizacji porządku dnia, który obejmuje w szkole sprawdzanie pracy domowej, realizację materiału, sprawdzanie wiedzy, wystawienie ocen i odhaczenie całej sprawy (Fried, 1995, s. 1).

Kontynuując rozważania, należy zwrócić uwagę na interpretację Christophera Daya, który wyeksponował opinię, iż pasja powinna być esencją nauczania wskazującą kierunek wszelkich podejmowanych starań dydaktycznych, albowiem nauczanie z pasją to coś więcej niż odczuwanie satysfakcji z pełnionej roli – to także mądre i rozsądne porządkowanie wszelkich inicjatyw zgodnie z wyznawanymi wartościami (Day, 2008, s. 29–30).

Nie ulega wątpliwości, że pasja odgrywa bardzo ważną rolę i jest znaczącą wartością w zawodzie nauczyciela. Nauczyciel, który oddaje się swojej pasji, zupełnie inaczej podchodzi do swoich codziennych obowiązków. Nauczyciel z pasją wyróżnia się cechami takimi jak entuzjazm i poświęcenie, a także posiada

ogromne pokłady emocjonalnej i intelektualnej energii (Day, 2008, s. 20) oraz silną motywację do działania i podejmowania wyzwań, dzięki czemu realizuje materiał dydaktyczny w taki sposób, jakby to ciągle była jego pierwsza lekcja, a równocześnie pracuje z odpowiedzialnością, zaangażowaniem i niekończącym się nakładem cierpliwości. Dla nauczycieli z pasją wykonywany zawód jest twórczy, sama pasja zaś to nie tyle wybór, ile nieodzowny element pracy.

Nauczyciele pasjonaci bezwarunkowo kochają to, co robią. Nieustannie poszukują skuteczniejszych możliwości dotarcia do swoich podopiecznych, poszerzania własnej wiedzy i doskonalenia warsztatu pracy. Mają poczucie osobistej misji [...] zdobywania możliwie szerokiej wiedzy o świecie, o sobie i o innych ludziach oraz pomagania im w czynieniu tego samego (Zehm i Kottler, 1993, s. 118).

Ostatnią płaszczyzną, którą należy rozważyć, są powinności nauczyciela. Nie jest to łatwe zadanie, nieustannie wprowadzane są bowiem zmiany, co bezpośrednio jest rezultatem zachodzących przekształceń w społeczeństwie, sytuacji społeczno-politycznej czy reform oświatowych. Katalog powinności obejmuje wiele obszarów uwzględniających wszystkie najistotniejsze aspekty, którymi powinni charakteryzować się nauczyciele i które przede wszystkim powinni realizować. Wynikają one z rozporządzeń ministerialnych, analiz pedeutologicznych, czy wszelkich innych prowadzonych badań w obszarze szeroko rozumianej pedeutologii. Swoim zakresem odnoszą się do osoby nauczyciela, relacji z uczniem i rodzicami, ale również powinności związanych z podejmowaniem inicjatyw na rzecz instytucji szkoły. Do zakres powinności zalicza się:

- współpracę z uczniami i rodzicami, nauczycielami oraz społecznością lokalną;
- podejmowanie inicjatyw edukacyjnych wychodzących poza obszar nauczanego przedmiotu;
- weryfikowanie osobistego rozwoju zarówno w kontekście personalnym, jak i zawodowym, uwzględniające także umiejętność pracy w grupie;
- samodzielne tworzenie i weryfikowanie własnych projektów, rozszerzone o rozpowszechnianie koncepcji pozytywnych inicjatyw pedagogicznych;
- znajomość oraz prawidłowe posługiwanie się przepisami prawa regulującymi pozycję zawodową nauczycieli, jak i cały system oświatowy (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2019).

Dostrzega się zatem wielość obowiązków, jakie stoją przed nauczycielem. Nie jest to tylko wszechstronna wiedza, która następnie przekłada się na jakość wykonywanej pracy, lecz także inspirowanie uczniów do zgłębiania wiedzy, rozwijania swoich zainteresowań i pasji – tak, by w sposób profesjonalny, ale i subtelny, wydobyć z dziecka to, co jest jego największym atutem. Nauczyciel powinien charakteryzować się także elastycznością, otwartością, a przede wszystkim wrażliwością na nieustanne zmiany rozwojowe uczniów oraz umiejętnie na owe zmiany reagować. Odpowiednio dostosowany język i sposób komunikacji oraz

permanentne poszerzanie swojej wiedzy i kompetencji, zwłaszcza umiejętności wykorzystania technologii informatycznych, to kolejne powinności, jakie stoją przed współczesnym nauczycielem. Odpowiedzialność, sprawiedliwość, refleksyjna samoświadomość oraz krytycyzm to aspekty umożliwiające autonomiczną ocenę wykonywanej przez siebie pracy, ułatwiające urzeczywistnianie jej w sposób etyczny, chroniący nauczyciela przed modelowaniem swoich uczniów w obszarze własnych przekonań czy upodobań. Powinności nauczyciela powinny być zatem postrzegane w kontekście godności własnej, albowiem szacunek dla ucznia i całościowe zainteresowanie się nim to nie tylko powinności, które są odgórnym wymaganie, lecz także fundamentalne obszary określające istotę relacji nauczyciel–uczeń.

Powinności nauczyciela to obszar pedeutologii, który jest znacząco rozbudowany, stąd trudno wyszczególnić wszystkie zagadnienia w krótkim artykule. Ich klasyfikację można podzielić na trzy priorytetowe grupy obejmujące to, czego wymaga się od osoby nauczyciela; są to:

- powinności opiekuńcze (interpretowane jako troszczenie się o potrzeby biologiczne uczniów, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa oraz zagwarantowanie komfortu psychicznego, będącego potrzebą stałą bez względu na wiek ucznia);
- powinności dydaktyczne (to przede wszystkim przekazywanie wiedzy, organizowanie przestrzeni do nauki, a także wieloaspektowe działania zmierzające do wzbudzenia aktywności poznawczej, emocjonalnej oraz praktycznej);
- powinności wychowawcze (kształtowanie tożsamości uczniów, wypracowywanie postaw społecznie akceptowalnych poprzez opracowanie planu i metod wychowawczych oddziałujących na postawy uczniów, towarzyszenie i wsparcie w ich rozwoju charakterologicznym i osobowościowym) (Muschacka, Kogut, 2006, s. 11–12).

Cel badań

Celem niniejszych rozważań jest zidentyfikowanie takich pojęć, jak powołanie i pasja w odniesieniu do powinności w zawodzie nauczyciela, które w dotychczasowych publikacjach naukowych nie pojawiały się w takiej korelacji. Pod wspomnianymi pojęciami kryją się najważniejsze aspekty związane z pracą nauczyciela, wyróżniającymi cechami, podejściem zarówno do pozytywnych, jak i trudnych czy wręcz negatywnych obszarów pracy w szkole. Dotychczasowe analizy prezentowane w literaturze przedmiotu zazwyczaj pomijały tę problematykę, stąd potrzeba spojrzenia na profesję nauczycielską właśnie z perspektywy powołania i pasji, które niewątpliwie mają znaczące odniesienie do wypełniania powin-

ności stanowiących sedno codziennej pracy nauczyciela, zważywszy na fakt, iż nauczyciel z powołaniem i świadomie realizujący zawodową pasję zupełnie inaczej wykonuje swoje obowiązki i postrzega otaczającą go rzeczywistość szkolną.

Materiały i metody

Pracę zrealizowano, wykorzystując metodę opisową, opierając się na informacjach pozyskanych w toku analizy dostępnej literatury oraz materiałów źródłowych. Wykorzystany przegląd danych zastanych umożliwił bliższe przyjrzenie się omawianym zagadnieniom, jak również sformułowanie końcowych wniosków.

Wyniki i dyskusja

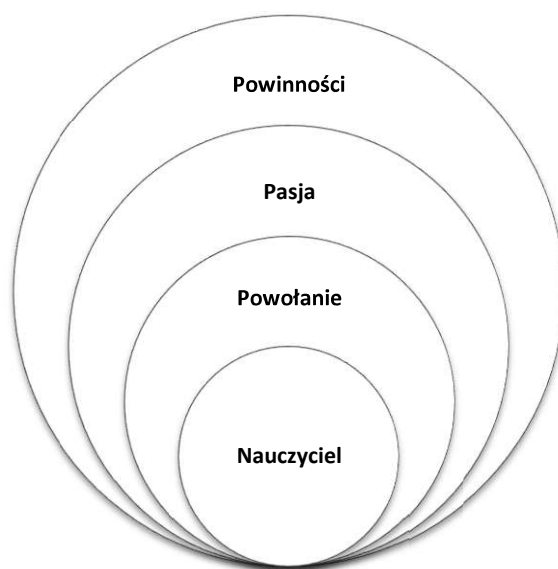
Nauczanie to niewątpliwie zajęcie dla odważnych, wymaga ono bowiem dużo energii, trudu i poświęcenia, ale także determinacji (Day, 2008, s. 207). Jest to możliwe, gdy pracy towarzyszy powołanie i pasja. Ze względu na brak wystarczającej liczby rozważań naukowych o niniejszej tematyce może pojawić się pytanie: czy powołanie i pasja są tożsame, bądź czy mogą funkcjonować samodzielnie?

Otóż powołanie, jak zostało wcześniej zdefiniowane, to wewnętrzne pragnienie i zamiłowanie do nauczania, to pełne i świadome oddanie się pracy, uczniom, to świadomość trudu i obowiązku przy jednoczesnym poczuciu spełnienia i czerpania ogromnej satysfakcji z realizowania obowiązków szkolnych. Esencją powołania do pracy nie staje się tylko realizowanie godzin dydaktycznych, lecz umiłowanie swoich powinności zawodowych bez względu na napotkane przeciwności. Powołanie to pierwszy impuls do działania, odczuwanie wewnętrznego pragnienia pójścia w określonym kierunku, by później móc się w tym doskonalić. Pasja zaś nie jest tylko dodatkiem do dobrego i prawidłowego nauczania, ale jego fundamentem. Pasja umożliwia pełne zaangażowanie w powierzone obowiązki, ale także staje się narzędziem bądź „lekarstwem” w sytuacji pojawiających się trudności, zmęczenia czy frustracji. W literaturze można spotkać się z opinią, iż bez pasji i prawdziwego zaangażowania nauczanie, tak naprawdę, „traci swoją istotę” (Meier, 1995, s. 180). Nauczyciel z pasją to bezsprzecznie osoba, która widzi swoją pracę z innej perspektywy. Toteż nie ulega wątpliwości, iż uświadamiając sobie wspomniane powołanie, a więc dar do nauczania, doskonalimy go, rozwijamy, a podnosząc swoje kompetencje, odczuwamy satysfakcję, czujemy się spełnieni i zmotywowani do dalszych kroków. Konsekwencją owego procesu jest pojawienie się zawodowej pasji. Są to zatem terminy wzajemnie się uzupełniające, tworzące harmonijną całość i esencję nauczycielstwa.

Należy podkreślić, że intensywność, wielość i sposób realizowania powinności w zawodzie nauczyciela weryfikują prawdziwość powołania i pasji. Płaszczyzna szkolna i związane z nią trudności czy wyzwania stają się bowiem sprawdzianem obranej ścieżki zawodowej. Pierwsze zafascynowanie, euforia ustępują miejsca trudnościom pracy z uczniami, rodzicami, wielości zadań i wytycznych, które są przypisane do obranego zawodu. Jedynie osoby z prawdziwym powołaniem przyjmą tę perspektywę pracy w szkole i cały wachlarz powinności, czerpiąc satysfakcję z pełnionych obowiązków, z pełnym entuzjazmem będą realizować lekcje, podejmować różne inicjatywy – to wszystko bowiem ich uszczęśliwia i daje poczucie spełnienia zawodowego. Natomiast nauczyciele bez powołania i pasji będą odczuwać przytłoczenie, zmęczenie i niechęć do jakichkolwiek nowych wyzwań. Bez większego zaangażowania będą jedynie wprowadzać materiał dydaktyczny, starając się zrealizować zaplanowany dział. W ich sposobie bycia i uczenia nie będzie dostrzegalna pasja, a to z kolei będzie miało negatywny wpływ na odbiór przez uczniów jego osoby oraz szkoły, a także zniechęcało do samej nauki.

Niewątpliwie pasja i powołanie stanowią szczególny rodzaj wsparcia w odniesieniu do coraz liczniejszych powinności, które stoją przed nauczycielem. Nauczyciel z powołania, realizując obowiązki zawodowe, opiera je o szeroki wachlarz pozytywnych cech osobowych oraz postawę odpowiedzialności za proces kształcenia ucznia. Zdaje sobie sprawę, że wspomniane powinności opiekuńcze, dydaktyczne i wychowawcze to triada działalności nauczyciela, która winna być realizowana na każdym szczeblu edukacji, z uwzględnieniem dostosowania procesu kształcenia odpowiednio do wieku ucznia.

Realizowane powinności nierozzerwalnie związane są z jakością nauczania, która niewątpliwie zależna jest od entuzjazmu i pasji nauczyciela. Robert Fried (1995, s. 47) podkreślił, iż dostrzegalna jest oczywista zależność pomiędzy nauczaniem z pasją a poziomem nauki uczniów. Kiedy uczniowie dostrzegą, iż dana płaszczyzna nauki jest dla nauczyciela pasją, wówczas uczenie ich polega na rozbudzaniu zainteresowania, inspiracji, nie zaś na zmuszaniu czy egzekwowaniu dyscypliny i posłuszeństwa, by móc zrealizować lekcję. Dalej wspomniany Autor zauważał, że zaufanie i szacunek to płaszczyzny umożliwiające prawidłowe relacje pomiędzy nauczycielem a uczniem, te zaś mają istotny wpływ na proces uczenia się (s. 47). Ponadto jeśli uczniowie nie są w stanie odnieść tego, czego się uczą, do otaczającej ich rzeczywistości, wówczas motywacja i chęć nauki gwałtownie spada. Uwzględniwszy powyższe prawidłowości, należy stwierdzić, że ukończenie studiów i wyuczenie techniki prowadzenia lekcji wydają się być niewystarczające dla skuteczności procesu nauczania-uczenia się. Pasja jest tą wartością, która uzupełnia zdobytą wiedzę i kompetencję, prowadząc do efektywnego procesu przekazywania wiedzy, inspirowania i motywowania uczniów do nauki (Fried, 1995, s. 47).

Rys. 1

Korelacja pomiędzy powołaniem, pasją i powinnościami w zawodzie nauczyciela (źródło: opracowanie własne).

Zaprezentowany wykres (rys. 1) to synteza omówionych sformułowań wskazujących na intensywne korelacje zachodzące pomiędzy nimi. Powołanie i pasja to nieodłączne elementy pracy nauczyciela, stanowiące źródło wsparcia wobec powinności – powołanie, pasja i powinności to triada świadomego nauczycielstwa.

Wnioski

Konkludując, zestawienie pojęć *powołanie* i *pasja*, w odniesieniu do powinności w zawodzie nauczyciela, bezsprzecznie akcentuje kwintesencję owej profesji. Powołanie i pasja to określenia postawy, która motywowana jest psychiką nauczyciela, są tak samo ważne, wzajemnie się przeplatają i stanowią narzędzie do mierzenia się z wielością powinności, które z kolei stanowią nieodłączny element pracy nauczyciela w przestrzeni szkolnej. Puentą okazuje się również to, że nauczyciel wykonujący obowiązki z pełnym zaangażowaniem i poczuciem misji, prowadzący każdą lekcję jako nowe wyzwanie – w znacznym stopniu ogranicza bądź całkowicie przeciwdziała pojawieniu się demotywacji zawodowej. Charakteryzuje się pracowitością, oddaniem i nieustannym pogłębianiem wiedzy, rozszerza zawodowe kompetencje, by móc dostosowywać swój warsztat pracy do wciąż zmieniających się uczniów. Wprowadzając innowacyjne metody nauczania, czujnie je obserwuje, sprawdzając ich skuteczność, przy jednoczesnym oka-

zywaniu empatii, wsparcia, bądź cierpliwie powtarzając niezrozumiałe dla klasy zagadnienia. Bezsprzecznie nauczyciel z powołaniem i pasją zupełnie inaczej postrzega swoje powinności, nie traktuje ich w kategorii trudów, lecz jako płaszczyznę dającą poczucie spełnienia czy radości; wyzwania, które podejmuje, pomimo upływu lat nie stają się monotonią.

Wymaganiom, jak i wszelkim trudnościom przypisanym do profesji nauczyciela, może sprostać jedynie osoba z powołaniem i pasją, gdyż dla takiego nauczyciela to coś więcej niż tylko praca. Opierając swoje działania na pasji, jest w stanie dotrzeć do każdego ucznia – nawet tego trudnego. Potrafi zmotywować i zachęcić do nauki, wyzwalać w uczniach poczucie sukcesu, ale i jednocześnie „zarażać” własnym entuzjazmem:

mój entuzjazm wpływa na dzieciaki. Rzadko idę na zajęcia po to, żeby zajmować się rzeczami, które mnie nie interesują, bo wiem, że nie zrobię ich dobrze. Jeśli jednak jakaś sprawa czy temat są dla mnie interesujące i zajmę się nimi w klasie, widać, że w pewien sposób uczniowie podchwytyją to zainteresowanie. W zasadzie oni też stają się entuzjastami [...] (Woods, 1996, s. 67).

Bibliografia

- Day, Ch. (2008). *Nauczyciel z pasją. Jak zachować entuzjazm i zaangażowanie w pracy*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Fried, R.L. (1995). *The passionate teacher: A practical guide*. Boston, Mass.: Beacon Press.
- Hansen, D.T. (1995). *Conceptions of teaching and their consequences*. New York: Teachers College Press.
- Hansen, D.T. (2001). *The call to teach*. New York: Teachers College Press.
- Kaczmarczyk, A., Kątny, M. (2010). Nauczyciel — zawód, misja czy powołanie? *Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne*, 19, 65–75.
- Kozak, E. (2009). *Nauczyciel jako dydaktyk, opiekun, wychowawca*. W: S. Popek, A. Winiarz (red.), *Nauczyciel. Zawód, powołanie, pasja* (s. 147–159). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Kupisiewicz, C., Kupisiewicz, M. (2009). *Słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Meier D., (1995). *The power of their ideas: Lessons for America from a Small School in Harlem*. Boston: Beacon.
- Muchacka, B., Kogut, W. (2006). *Kształcenie nauczycieli przyszłej szkoły*. Kraków: Impuls.
- Okoń, W. (1998). *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pankowska, D. (2011). *Pedagogika dla nauczyciela w praktyce*. Kraków: Impuls.

- Popek, S., Winiarz, A. (2009). *Nauczyciel. Zawód, powołanie, pasja*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie.
- Reber, A.S., Reber, E. (2008). *Słownik psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Dz.U. poz. 1668, z późn. zm.
- Wiśniakowska, L. (2004). *Słownik wyrazów obcych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Woods, P., Jeffrey, B. (1996). *Teachable moments: The art of teaching in Primary School*. Buckingham: Open University Press.
- Woźniak-Krakowian, A. (2013). Syndrom wypalenia zawodowego nauczycieli. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika*, 22, 119–131.

The importance of vocation and passion for duty in the teaching profession

Abstract

This article examines issues such as vocation, passion and duties, which constitute the essence of everyday school life. The quintessence of the considerations is the correlation between vocation and passion, because these are mutually complementary constructs that only when combined create the essence of teaching, but also an effective tool for facing the challenges, difficulties, and multiplicity of duties that a teacher faces. Moreover, vocation and passion are areas indicating full commitment and awareness of the mission, while enabling professional and reliable implementation of basic duties, i.e. caring, teaching and upbringing, regardless of the constant changes taking place in every area of life, especially educational. A teacher with a vocation and passion does not perceive his duties in the context of institutional work alone, but as a source of personal and professional fulfillment.

Keywords: teacher, vocation, passion, duties.